

Štev. 8.

V Ljubljani, dne 15. aprila.

„Naprej zastava Slave!“

1885.

Velikonočna.

Zložil Simon Gregorčič.

Stoletja je trpel veliki trpin,
In teški ga žulil je jarem;
Kedaj pač izteče mu čas bolečin,
Bo večno li trpel po starem?

Evropi bil živ, nerazrušen je zid,
Ki divje odbil je barbarstvo,
Stal (sebi v pogubo, sovražniku v prid)
Omiki, je svobodi v varstvo.

Od vekov človeštvu dobronik je bil,
In zdaj je še svetu dobronik;
A svet mu za tó le nasprotnik je bil,
In še mu zaklet je nasprotnik.

On dober in blag je, kroták in mirán;
Čemú pač ta srd nad orjakom?
Prevečlik je, torej je tujeem strašán,
Bogát je, roj tujeev pa — lákom!

Zató pa je sklénil sovražní njih svét!
„Raz zémľjo orjaka zatrímo,
Da mine nas gróza in večni trepét,
Da svet si njegóv razdelímo!“

Združili vso moč so, ves divji svoj gnév,
In trli junaka krvavo;
In njemu, ki venec zasluži kraljev,
Nabili so ttnjev na glavo.

Zadali so tisoč morílnih mu ran,
Pač móral bo izkrvavéti!
A krepek, a silen je ta velikán,
In hitro jim neče umreti.

Še živega torej pod črno zemljó
Zagrébejo z róko sovražno,
S pečatom in kamnom gomilo zapró
In s četo obdajo jo stražno.

Zdaj dih jim je prost, in lehko jim sreč,
Zdaj bati ne bode se treba;
Zdaj četa pri grobu vesélo sedé
Za zémľje pokópanca žreba!

A gróza pogrebcem! Čuj, silen potrés!
Odpirajo davni se gróbi, —
Razdrli velikán naš mrtvaško je véz
In dvíga se v jasni svitlobi.

Kdo on je, ki vstaje čez veke na dan,
Kdo ta je junák velikanski?
Poglejte v obráz mu, obraz vam je znan:
To narod je — narod slovanski!

Kalvárijo svojo naš rod je imél
In dneve prebrídke trpljenja;
A zdaj mu rešitve je zor zažarél,
Napóčil mu dan je vstajenja.

Dá, vstaje, resnično, mogočen, částit,
Uničil naklepe je črne;
Grozí naj, hrumí naj sovražnik srdít,
Slován se mu v grob več ne vrne.

On, kateri ga vzbúdil iz gróbnih je tmin,
Za delá ga slavna je vzbúdil,
In svet se svitlobi njegovih vrlín
In delom velikim bo čudil.

re-

je

Kalvárijo svojo naš rod je imèl,
Zdaj rešnje raduje se zôre;
A dan še slavnèji mu bôde prišèl,
Dan oljske prišèl mu bo gôre,

Kot z oljske se gore je vzdígnil Gospód
V nadzemeljske jasne višave,
Povzdigniti mora se kreпки naš rod
V višave moči in pa slave.

Mi, bratje, pa z delom pripravljajmo zdaj
To silno slovansko mogočnost,
In z duhom proróškim nazdrávljajmo zdaj:
Na slavno slovansko bodóčnost!

Antoni Edward Odyniec.

Y 3. številki smo naznanili kratko, da je dne 15. januarja t. l. umrl v Varšavi slavni poljski pesnik in pisatelj Antoni Edward Odyniec. Dasi je dosegel izredno veliko starost 81 let, in nam zbok tega smrt njegova ni prišla nepričakovano, zadela je vest o nji vender bolešno vsako poljsko srce, kajti dobrega starca je ljubilo vse z neko posebno pijetáto še posebno zato, ker je bil drug in prijatelj velikemu pesniku Adamu Mickiewiczu.

Življenje pokojnikovo je bilo redno in mirno; burnih dogodkov v njem ne nahajamo. Še celo ona leta, v katerih so se Poljaki borili s svetim ognjem in naudušenjem za neodvisnost svoje domovine in v katerih so se mogli na prste sešteti slovstveno delavni možje, kateri bi né bili vsaj s peresom svojim posegli v boj, — našla so Odyńca popolnoma mirnega. V njem niso nikdar prevladali občutki, ampak vedno razum; glava mu je gospodovala vedno srcu. To pa je ravno bil uzrok in pogoj njegovega uspešnega, ustrajnega in plodovitega delovanja; bil uzrok, da je Odyniec že nekoliko let imel v Poljakih veliko autoritáto.

Odyniec se je porodil leta 1804. v Giejstunach v oszmiańskem okrožji. Prvi svoj šolski pouk je dobival v šoli vasilijanskih menihov v Borunach; velike šole pa je obiskaval in dovršil v Vilnu. Po dovršenih naukih leta 1826. se je preselil v Varšavo, kjer je takrat bil ravno slovstveni boj med romantiki in klasiki. Prvih mojster in glava je bil A. Mickiewicz, čegar slava se je bila raznesla že po vsi Poljski; drugih prvoboritelj pa Osiński. Odyniec, ki je že prej bil velik častilec Mickiewiczev, pridružil se je v slovstvenem tem boji romantikom ter jim s tem pripomogel izdatno do popolne zmage.

Adam Mickiewicz je bil, kakor večina velikih mož, ^{pos}jih jako nepraktičen v življenji in neizmerno slab gospodar. ^{ši} Ko so ga tedaj prijatelji njegovi leta 1829. odpravljali iz Petrograda na potovanje po Nemčiji, Švici in Italiji, pridružili so mu praktičnega in razsodnega Odyńca za spremnika. In potovala sta vkup celih osem let ter po-

stala po neprestanem duševnem občevanju najiskrenejša prijatelja. Mnogo velikih načrtov sta zasnovala mlada prijatelja na tem svojem potovanju in med te spada posebno najznamenitejše pesniško delo Mickiewiczovo „Pan Tadeusz“.

Od svojega povratka v domovino do leta 1860. je živel v Vilnu, kjer je izdajal časopis „Kuryer Wileński“; potem pa se je preselil v Varšavo, kjer je ostal do svoje smrti. Spoštovali in ljubili so ga vsi, ki so ga poznali; častil ga je pa vsak Poljak, ki se je pečal kolikaj s slovstvenim delovanjem svojega naroda.

A. E. Odyniec je znamenit kot pisatelj po svojih spisih v vezani in nevezani besedi. Izmed prvih so ga proslavile posebno njegove prekrasne, v prostonarodnem duhu zložene balade. Zarad njih ga zmatrajo mnogi za Mickiewiczem za najznamenitejšega poljskega pesnika. — Od večjih, v prozi izdanih spisov, sta najznamenitejša „Opowiadania Deotymie“ in „Listy z podróży“. V prvih popisuje svoje dogodke iz borunskega in vilenskega življenja, v drugih pa podaje natančen popis svojega in Mickiewiczevega potovanja, in sicer v tako zanimivi obliki, da spadajo ti potni listi med najpriljubljenejše berilo poljsko.

Izdal je tudi nekoliko dramatskih spisov. Najznamenitejša teh sta „Feliczyta, czyli męczennicy kartagińscy“ in „Barbara Radziwiłłowna“, poleg nju pa nedokončana žaloigra „Jerzy Lubomirski“.

Krajših spisov v „Kuryeru Wileńskim“, „Kuryeru Warszawskim“ in „Kronice Rodzinnej“ priobčil je neumorni delavec Odyniec jako mnogo.

Poleg vsega tega pa je prevajal tudi mnogo iz drugih slovstev, posebno za svojega potovanja. Kot prelagatelj: ga dosle v Poljakih še nikdo ni dosegel.

Epizodo iz njegovega in Mickiewiczevega potovanja, katero smo predočili svojim čitateljem v poslednji številki po sliki poljskega slikarja Andriolija, popisuje Odyniec v svojih „Listach z podróży“.

Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

IV.

Do boji v jezdarnici se je zadeva Janeza Solnce prikazala v boljši luči. Če je zjutraj svojo ženico spremljal v cerkev, obstajali so meščanje, pravili si na uho njegovo ime ter občudovali viteza, ki se je tako po robu postavil ošabnemu plemenitaštvu.

Plemiči so se še vedno ostro ozirali za njim, ali ne več tako srpo, kakor poprej. Radi so priznali, da je mlada ženica v resnici prekrasna in da se ni čuditi, če je premotila srce zaljubljenemu vitezu. Na drugo stran pa so tudi pripoznavali, da se je Janez Solnce, na boj pozvan, hrabro vedel. Konečno pa je vsakdo privoščil tudi Juriju Ljudevitu, ki je bil silovito ošaben ter nadležen meščanstvu in plemenitaštvu!

Jurij Ljudevit je obtičal za nekaj časa med zidovjem knežjega dvora, in deželni stanov preučeni medicus je zahajal k njemu. Ovijal mu je neizmerno platna okrog roke ter mu mazilil in mazaril rano, da je bilo res čuda, če se je konečno vender le ozdravila. Bolnik ni skoro nič govoril ter je voljno prenašal vse, kar mu je nalagal zdravnik. Gledal je temno ter bil vedno globoko zamišljen. Premišljeval je in strast po maščevanju je divjala po njem.

Napočil je dan, ko je hotel deželni odbor zborovati v deželni hiši ter se posvetovati o Janeza Solnce zadevi. Vedelo se je, da bodo deželni očetje tudi besedico izpregovorili o boji v jezdarnici. Pravilo se je, da je deželni glavar še vedno silno razlučen in da bode ostro kazen zahteval za nepokorne plemiče.

Tisti dan je Jurij Ljudevit prvič zapustil svojo sobo ter se proti deveti uri odpravil k deželni hiši.

Turjačanov trg, ali kakor se je tedaj zval, novi trg, imel je tiste dni malone isto podobo, kakor danes, ko na njem gospodujejo zadnji ostanki nekaj ošabnega nemškokranjskega plemstva.

Tudi deželna hiša se od tedaj ni mnogo izpremenila, samo da je sprednji, proti trgu obrnjeni del nekaj višji. Nad glavnim uhomom je takrat čepel mali balkonček, o katerem sedaj tudi ni sledu.

Dospevši do veže je opazil Jurij Ljudevit, da so se tlačili po nji mladi plemiči. Pred vsem je opazil Jurij Ljudevit svoje znance iz jezdarnice in še mnogo drugih, ki so ga pri njegovem ustupu pozdravljali z glasnimi klici. Ali takoj so zopet utihnili. Bili so potrti in šepetaje so ugibali, kaka bo kazni, ki jo jim hoče določiti slavni odbor.

Jurij Ljudevit je obrnil ostre poglede po veži in potem po dvorišči, kakor bi iskal koga s svojimi pogledi.

Na dvorišči je ugledal silno revno oblečeno osebo, ki se je ponižno tiščala v kot pri steni. K ti osebi je počasi pristopil Jurij Ljudevit, obrnil se po tovariših ter šepetaje vprašal:

„Ali že dolgo čakaš, Vid?“

Oseba pri zidu se je ponižno poklonila ter odgovorila še bolj ponižno:

„Nikakor ne, vaša milost!“

„Jaz potrebujem zanesljivega človeka, Vid!“

„Lahko se dobi zanesljiv človek, vaša milost!“

„Prav zanesljivega potrebujem! Rad bi govoril s teboj, Vid! Ali tu ni mesto. Vsak gleda po meni. Kje bi se dobil tak človek?“

„Če kje, vaša milost, tako gotovo v Plavčevi gostilni. Tam gotovo!“

„Dobro! Danes zvečer bodem tam. Pričakuj me!“

„Vaša milost, gotovo bodem tam!“

„Čakaj, nekaj ti dam, ker si prišel na moje poročilo tu sem. Ali ti je kdo kaj hotel?“

„Prav zadovoljen sem, vaša milost! Ničesar se mi ni zgodilo. Ko sem ustopil v lopo, sunil me je visokorojeni gospod Panicol z nogo v trebuh, in milostivi gospod Hohenwart mi je izruval šop las z glave! Ali drugega se mi ni zgodilo, ker so to prav dobri gospodje! Bog jih nam ohrani!“

„Tu imaš, sedaj hodi!“

Ponudil mu je denar. Oni je hlastno pograbil po njem. Potem pa je v zasvalkani svoji obleki — pri tem se je revče komaj sopsti upalo — in pokrivalo — nekakov baret — ponižno v rokah držeč, odkorakal po lopi.

„Kaj si govoril s tem človekom?“ vprašal je nekdo radovedno.

„E, beraštvo!“ odgovoril je Jurij Ljudevit lahno.

„Dijak je in tu je hotel napadati danes velike gospode, da bi mu kaj dali. Dal sem mu nekaj, da sem ga odpravil!“

„Teh dijaških beračev je sedaj že res toliko, kakor listja po drevesih, odgovoril je prvi. Ne vem, da mestno starejšinstvo ne odpravi teh nadležnikov!“

V tistem trenutku je privreščala težka karosa ter ropotaje in ječaje obstala pred lopo deželne hiše. Priskočili so deželni sluge, ali priskočili so tudi plemiči ter so njihovi milosti, vladiki Pédenski, izstopivšemu z voza, z veliko gorečnostjo poljubljali roko.

Janez Vaccans je bil tedaj že v sivi starosti in z veliko težavo je zlezel z mehkega sedeža v vozu. Stopivši v lopo, pogledal je dobrotljivo po mladi tolpi ter izpregovoril počasi:

„Koliko je vas tu, otročiči moji! Premišljeval je nekaj ter si popravljaj zlato verigo, ki mu je hotela na levi strani zlesti čez ramo. Potem je dostavil: „Otročiči moji, ali zahajate kaj v cerkev? ali poslušate besedo božjo, otročiči moji?“

(Dalje prihodnjič.)

Iz sazavskih letopisov.

Zgodovinski roman. — Češki spisal Václav Beneš Třebizský, poslovenil —1—r.

(Dalje.)

Blan? Dobrovit Kvilicki bolan! Imam sicer sive lase, na lici gub brez števila, ali vedno sem še močan, tako močan, da sam s svojo roko namesto

tega božjega razpela postavim žrtvišče in prvi darujem žrtev očiščenja v spravo rešnjim bogovom, katerim me je priporočil oče na smrtni postelji, vedoč, da bi se mi slabo godilo, ako bi jih kedaj zapustil. In res, godilo se mi je slabo. Čutim to v najpolnejši meri. Ti nisi tega nikdar okusil; in zato moli svojega Boga. Jaz več ne morem, ker ni pravičen. In ko umrjem, sežgite moje telo, pepel denite v pepelnico, zažgite žrtev in zagostujte si ves moj dvor!⁴

„Da bi se ti le še kaj hujšega ne prigodilo, ti gospod moj!⁴ vzdihne Krivoglav, gre iz sobe in se nameri proti križu. V starem očesu dobrega sluge se zaleskečejo solze in kakor grah se potože po zagorelem lici.

Po vasi pa so bežali otroci iz hiš in kričali, da so se stepli stari bogovi z latinskimi in da so jih premagali.

Starejši pa so vriskali — denašnji dan pozdravilo jih je z žalostnim obrazom le malo, — da bode pri potoku na žarovišči zopet stal beli bog in varoval posestva nesreč.

Kakor veter se je razneslo po okolici, da so v Kvilicah božje razpelo razbili in križ na drobne kosce razlomili, da so na zeleni travi zopet žrtvovali prvo žrtev, da poderejo tudi cerkev, ker so tam baje malone sami staroverci, da je latinski duhovnik še isti dan zapustil svoj dom pred cerkvijo in odšel. — — —

„Vidiš, ti modra glava, vedno zagovarjaš te stare navade in mene grajaš z detetom, da sve slepi za vse novosti. Sam Bog je naudihnil Belki, da se je ločila od tega nemikanca. Kaj bi imeli sedaj od tega? Povsod sramoto, posmeh in marsikje še neprijazno oko.“

Horeševiški vladika na to ženino očitaje še odgovoril ni.

Beluška je bila na travnikih. Toda danes se ji niso lasje tako nagajivo vili po sencih; in ni letala po travi kakor metulj; stala je uprta na jelšo ter gledala v vodo.

Vladika, zagledavši hčer počivajočo, gre tudi ven. Majal je po svoji navadi z glavo in na poluglasno premišljeval, da bi se v Kvilicah ne bilo moralo tako zgo-

diti, ko bi ne bila mati hčere naščuvala proti temu mladencu. Pomnčen da bi bil mogel biti danes na dvoru, jedenkrat po očetu podedovati in dvora njijna bi se mogla spojiti v jeden tako velik, kakor ga ima Martinický.

„Ubogi starec!“ vzdihne dobri vladika. Bilo je na njem že daljši čas poznati, da se muči z nečim, z nikomer ni govoril in na me je od tega časa le pusto po-

gledaval, kar mu je ljubljeni mladenič odšel k menihom v Sazavo. In jaz bi bil to deco vender najrajše videl združeno. V dobrih rokah bi bila moja hči!“

Belka še opazila ni, da je oče prišel k nji. Tako, kakor je danes, ni je še videl, kar se je razvila v nevesto, tako zamišljeno in za nobeno stvar se ne menečo, kar se godi okoli nje.

si mislila, ti lahkomiselna glava moja!“ Belka se začne milo jokati in solze se ji uderó curkoma po licih.

Vladika pa je šel tiho dalje po loki tje proti borovju.

V.

Opat Božetěch.

Sazavski samostan je bil biser med češkimi samostani. Mislilim, da ne pretiravam, ako pravim, da je bila to akademija prispodablajočih umetnosti, — najprva v naši deželi, — in mojster ti akademiji je bil Božetěch, poslednji slovanskih opatov v Prokopovi dedini. — Delovanje Božetěchovo na Sazavi se lahko primerja z neumornim delovanjem tihe duše, katera kakor bučela iz cvetja nareja dela, katerim se mimogredoči opaževatelj čuditi mora.

Opat je sedel za mizo v svoji sobi. Pred seboj je imel razprostrto veliko pergamentno polo, na kateri je bil s tankimi komaj razločljivimi potezami napravljen načrt nekakega poslopja v temeljnih razmerah. Poznavateljevo oko bi bilo takoj spoznalo na podobi hram v romanskem zlogu.

Opat je večkrat ustal, nagnil se nad načrt, zopet meril in zopet se usedel. Z levico si je podprl glavo ter si risal nekaj v zraku.

Zraven Božetěcha je stal molčč mlad menih, njegov spremljevalec na poti v Rim. Z napeto pozornostjo je sledil na pergamentu črto za črto. Pri nekaterih se je pomudilo njegovo oko dalje; včasih je pogledal opata, ali motil ga ni ne z jedno besedico.

„Tukaj ta le obok nad glavno ladijo hočem obočiti smejeje in v kapeli postaviti še oltar,“ pravi čez nekoliko Božetěch, obrnivši se proti Pomněnu. „Le poglej skozi okno, zidovi so dosti visoki in v ti le razmeri bi se obok celoti le slabo podajal. Spomin hočem postaviti za seboj, da bodo dela slovanskih menihov občudovali, dokler

bode stalo tukajšnje svetišče. To bode sjajen hram; na Češkem mu ga v krasoti ne bode jednakega. Bog daj, da bi mogel prve svete daritve v njem učakati.“

(Dalje prihodnjič.)

žena.

„Proč ste, vi trenotki, — proč kakor ta voda v potoku, ki je takrat mimo naju žuborela! V morje je odplula in vi! — Da bi vas mogla vsaj pozabiti! Kako drago bi mi to bilo.

„Saj si Belka sama kriva, jedina ti, da se je Pomněn za ta korak odločil. Mislila si, ako pojde tje, da pojde le za šalo in se čez nekaj časa vrne. . . Da pač, tako

Troja slava.

Pripomenek.

„Slavme slavně slávu Slávův slavných.“
J. Kolár.

d davna je že običaj, da se o važnejših dogodkih v življenji posameznih ljudi, skupnih družeb in celih narodov slavi poseben spomin, domač ali javen, cerkven ali sveten, političen ali kulturnen, in to v krajših ali daljših presledkih. Za slovanski narod je letošnje leto v tem oziru posebno znamenito. Vsi Slovani slavijo letos tisočnico smrti sv. Metoda, Jugoslovani posebe slavijo tudi petdesetletnico književnega preporoda, a Hrvati naposled slavijo še petintridesetletnico vladikovanja Stross-

mayerjevega. Vsi ti dogodki se tičejo več ali manj tudi Slovencev, pa je zato prav, da se te troje slave spominamo tudi mi tako, kakor je baš primerno temu ali onemu namenu. V ta namen naj poleg drugih nekoliko poslužijo tudi naslednje črtice, katere sem, premišljujoč omenjene svečane tri okolnosti, zaporedoma o njih zabeležil. Seveda bodo to le na kratko obnovljeni spomini, uporabljeni o ti priliki na naše razmere, in to cerkvene, književne in narodne, a ob enem tudi majhen odziv o slovanskih slavnostih zgoraj napisanemu pozivu velikega Vseslovana.

I.

Vseslovanska tisočnica.

„Radi byša Slověni, jako slyšaša
veličija božija svojimo jazykomь.“
Nestor.

ne 6. aprila 1885. leta je na moravskem Velegradu preminil slovanski vladika sv. Metod, kateri je s svojim bratom šestnajst let prej v Rimu (14. febr. 869) umrlim sv. Cirilom slovanskim rodovom oznanjal kristjansko vero in zajedno širil narodno omiko. Kakor vse Slovane, bodi si neposredno, bodi si posredno, ogrelo je krasno delovanje sv. te dvojice tudi naše pradede Slovence. Torej besedico o tisočletni slavi.

Slovenci, naselivši se na novo iz južne Rusije sèm v drugi polovici VI. in v začetku VII. stoletja ob Savi, Dravi, Muri, Rabi, Soči in Kolpi, sploh med Jadranskim morjem in srednjim Dunavom, seznanili so se s kristjanstvom najprej po italških duhovnikih iz stare Akvileje in potem po nemških duhovnikih iz denašnjega Salcburga. Važno je zlasti poslednjih delovanje med Slovenci, toda za nas žalostnega spomina. Za misijonarje Nemce namreč veljajo povse primerne besede pokneženega vladike A. M. Slomška, da so našim pradedom „prinesli svete vere luč, prave omike ključ, — pa tudi desetine in tlako“; a mi pristavljamo, da so nam oni z lahkim jarmom vere Kristove naložili tudi težki jarem nemškega gospostva ter z novim verskim življenjem našemu ljudstvu v velikem delu ob enem zadali tudi narodno smrt. S pretvezo kristjanske vere so širili Nemci in utrjevali med Slovenci svojo vladno in s pomočjo božje besede so nam ubijali materino besedo. Nasproti temu pa je nam preradostnega spomina ter v vekovitem blagoslovu nastop verovestnikov slovenskih, kateri našim pradedom niso samo jemali, temveč tudi dajali: učili jih svete evangelje, a ne pobirali davkov, ter so sploh Slovence kristjanili, ne pa ponemčevali. A táka, v resnici apostola Kristova, bila sta pred vsemi drugimi slovanska brata svečenika in poznej vladiki sv. Ciril in Metod, povse pravo imenovana tudi apostola slovanska.

Versko delovanje sv. Cirila in Metoda med Slovenci res da je bilo le kratko trajalo, in še to precej omejeno. Dolenja Panonija med Muro in Rabo, koder sta slovanska

apostola potovala iz Velike Moravske v Rim l. 867. in kjer je nato panonskomoravski nadvladika Metod začasno bival pri slovenskem knezu Kocelji ob Blatenskem jezeru, bila je pozorišče njegovega poslovanja med našim narodom. V Karantanijo, drugo glavno pokrajino slovensko, ni sezalo ne Cirila in Metoda skupno delo, niti nadvladiška oblast Metodova, in to ne na severni strani Drave v nadškofiji saleburški, in ne na Drave južni strani v patrijarhiji akvilejski; no vender se je blagoslovni upliv sv. blagovestnikov vsaj posredno razširil le tudi v te kraje ter prošnil vse Slovence. To nam pač zasvedočuje Cirilovo glagolsko pismo, katero je bilo nekdanje znano pri nas ne samo v vzhodnem, nego tudi v zapadnem in še bolj v južnem delu slovenske zemlje; posebno pa nam za to glasno jasno govori slovenska liturgija, katera je bila v rabi mnogo tudi v akvilejski cerkveni pokrajini, in to že za Metoda ter še dolgo po njegovi smrti tu in tam po svedočanstvu J. Valvasorja (Ehre d. Herzogth. Crain, VII., 404, 286 idr.) tja v zadnjo četrt XVII. stoletja, da v malih ostankih mestoma celo še v našem veku. No poleg tega, da sta sv. apostola slovanska naše pradede v kristjanski veri temeljito poučila ter jih utrdila v živem delavnem evangelji, znamenita sta nam Ciril in Metod še tudi zato, ker sta, preloživši biblijske in druge liturgijske knjige v slovenski jezik, udarila temelj tudi naši književnosti ter v obče narodni omiki. Kajti kot osnove pisov vsem Slovanom zajedniških sta prva vseslovanska pisatelja tudi slovenskega slovstva začetnika. Kolike važnosti pa je pisana beseda, bogata literatura, za dotični narod, to je itak znano; in zato so resnične besede sedanjega sv. očeta velikega papeža Leva XIII. v glasoviti encikliki „Grande munus“ d. 30. sept. 1880 o sv. Cirilu in Metodu: „Ves slovanski narod se ima temu možu (Cirilu) prav za veliko zahvaliti, ker od njega ni vsprejel samo blagodara kristjanske vere, nego tudi svetne omike: kajti Ciril in Metod sta prva izumila črke, s katerimi se jezik istih Slovanov piše in izraža, in zarad tega se ne imenujeta zastonj pričetnika tega jezika.“ — In tako sta torej Ciril in Metod kakor verska ob enem tudi narodna učitelja naša.

A kako umno sta sv. apostola to dvoje, rekše vero in narodnost, bila združila ne le teoretično, temveč praktično! „Osvedočen“, pravi dr. Fr. Rački o Cirilu, kar pa istotako velja tudi za Metoda — „osvedočen, da ima vera prodreti vse odnošaje domačega in javnega življenja, da ima ona biti temelj in pospešilo narodne omike, ni skrbel samo za cerkveno urejenje sebi izročnega naroda, temveč tudi za njegovo omiko s pomočjo materinskega jezika. V tem Ciril — in Metod — stoji kot velikan in orjak v zgodovini človeštva; on je znal bolje od kogarkoli združiti vero z narodnostjo, cerkev z materinskim jezikom, črko z duhom, ne pokvarivši celokupnosti in vseobčnosti katolištva, ne osamivši naroda slovanskega v človeški družini, pač pa mu s svojim vzgledom pokazavši pot — k sredotočju poganškega in kristjanskega sveta, h kateremu se je bilo nagnilo vse kristjansko Slovanstvo, in to v oni usodni dobi, ko se je začela trgati stoletna zveza med zapadom in vzhodom.“

V večnem spominu ostanejo Slovanom uzvišene besede rimskega papeža Ivana VIII. v poslanici knezu Svetopolku: „Pismena slovanska od Konstantina jednoč modroslovca pronajdena, s katerimi se Bogu dolžna hvala odpeva, po pravici hvalimo ter ukazujemo, da se v istem jeziku Krista Gospoda našega nauki in dela pripovedujejo; kajti ne samo v treh, nego v vseh jezikih Gospoda hvaliti, opomina nas sveto pismo. Niti je to pravi veri ali nauku kaj protivno, ali mašo v istem slovanskem jeziku peti, ali sv. evangelje ali sv. pismo novega in starega zakona dobro prevedeno in raztolmačeno čitati, ali vsa druga urna opravila peti; kajti kateri je ustvaril tri

glavne jezike, hebrejski namreč, grški in latinski, oni isti je ustvaril tudi vse druge na hvalo in slavo svojo.“ — Ti divoti, narodna knjiga in bogoslužje narodno, po Cirilu in Metodu našim pradedom podani ter tudi nam izročeni, najblažji ste svetinji, zlata zapuščina sv. blagovestnikov slovanskih; in ste torej vsakemu pravemu Slovincu posebno mili in dragi. Slovensko liturgijo, od najvišjega cerkvenega poglavarja odobreno in potrjeno, uničili so nam kristjanski Nemci sčasoma povse, kakor so isto že prej divji Mažarji nekoliko z narodom vred bili v zemljo zateptali. Da bi se nam ta svetost povrnila kedaj, to ostaje o sedanjih političnih razmerah pač le samo pobožna želja nekaterih iskrenih rodoljubov. Rim morda ne bi baš toliko nasprotoval; ali nasprotuje nam in bode nasprotoval vedno — Dunaj in še kdo drug . . . pa tudi sami naši „cecilijanci“ . . . Imamo le še literaturo slovensko, katero pa nam, kakor sploh našo narodnost tudi nasilno hočejo končno zatreti skupni naši vrage, Nemci, Mažarji, Italijani; posebno prvi so v svojem sovraštvu do Slovanov od časov sv. Cirila in Metoda pa do današnjega dne res „konzervativni“. No več o tem nečem tu gubiti besede; kajti stvar je itak znana zadosti, nego pravim s „Slovanom“ (str. 10): „Dolžnost je naša, ustavljati se na vse moči svoje takemu početju; posebno pa je dolžnost naših prvoboriteljev, da se jednako, kakor pred tisočimi leti sveta brata Ciril in Metod, potegnejo za pravice in veljavo slovenskega jezika ter razdirajočemu in raznarajajočemu početju nemških pohlepnikov postavijo meje.“

(Dalje prihodnjič.)

Andrej Fekonja.

O prirejevanji dosedanje naše literature za ponatis.*

Spisal France Podgornik.

Določilno je, da se narodu sploh ustvarja literatura; ali ponašati se samo, da imamo že mnogovrstne in obilo literature nakopičene v naših knjižnicah ali boljše, zaznamovane v naši književni zgodovini, ni še dovolj. Narod mora priti tudi do užitka takih zakladov. Zato pa je, rekli bi, s stališča narodne pedagogike za narod jako pomenljivo in usodno tudi vprašanje, po kakih potih razširjamo med njim naše slovstveno bogastvo. V tem pogledu pa je slovstvo iz preteklosti ravno tako imenitno, kakor literatura, katera se od dne do dne množi in pridružuje iz sedanjosti duševnim zakladom prošle dobe. Potrebo, da se oziramo na našo literaturo iz preteklosti, pa najbolje spoznamo po njeni veljavi, katero ima tudi za sedanji čas.

Z gmotno gospodarskega stališča bi prištevali vsaki literaturi že zaradi tega neko veljavo, da je ž njo združenega več ali manj truda in dela onih, kateri so jo proizvajali in so za tako delo potrebovali več ali manj priprav in životne hrane. Tudi ko bi ista literatura nikdar nič ne koristila dotičnemu narodu, ne mogli bi

*) Za nekaj časa smo morali pretrgati „Književna poročila“; nadaljevali pa jih bodemo spet skoro. Op. uredn.

vender tajiti, da ne tiči v nji gmotni kapital, ki pa bi bil v tem slučaju zakopan ali mrtev. V resnici pa ocenjujemo vsako literaturo po njeni notranji veljavi, in v tem oziru ne poštujemo samo njene relativne, ampak tudi njeno absolutno vrednost. Absolutnost jemljemo v literaturi bolj abstraktno, in uvrščujemo med izdelke absolutne vrednosti one umotvore, kateri ostanejo veljavni za vse dobe in za vse narode. V tem pomenu so ustvarili Grki nekatere literarne oblike neomejene veljave; pa tudi po vsebini so nekatera dosedanja dela priznana kot absolutno veljavna. Znanstvene prave resnice na pr. ostanejo nepremeljive veljave za vse čase in kraje, naj so se najprej našle v kateri literaturi koli. Po merilu resničnosti pa je treba ocenjevati tudi vso drugo literaturo, in če je kak literarni izdelek samo relativno veljaven, ne pomeni to, kakor da bi bile neresnice upletene v tak izdelek, ampak so v njem dejanstva in resnice bolj omejenega, za druge narode in dobe nepomenljivega obsega.

Vsaka literatura ima najprej določeno občinstvo, določen narod pred očmi in zategadelj podaje občne in obsežne resnice v obliki, kakor jo zahtevajo posebne, pa

vender resnične okolnosti istega občinstva, istega naroda. Tudi iz literature relativne vrednosti je tedaj možno izluščiti splošnejše in obče veljavne resnice, in samo doba fantastike in praznoverja bi utegnila ustvariti literaturo brez vsake veljave za razsodnejši razum.

Po tem ni težavno umeti, da utegne sicer vsaka literatura obseči veliko absolutnih resnic, vender pa v oblikah, katere so primerne jedino določenim ožjim krogom, v prvi vrsti narodom, katere imajo avtorji najprvo pred očmi. S tem, da se ozirajo sosebno pisatelji leposlovne književnosti na svojstva, vsakodobni razvoj in posebe na okolnosti in razmere dotičnega naroda, istemu veliko več koristijo, pa jo po ti poti tudi sebi najbolj

pogodé, zato ker so sami del dotičnega naroda in torej tudi najprimernejše po njegovem značaju njemu v prid in sebi v slavo književno delujejo. Narodu primerna literarna dela imajo ob enem največ poročstva za bodočnost v sebi. Kajti značaj narodov se bistveno ne izpremina; razmere, v katerih živi, potrebe in težnje, zaradi katerih se giblje in napira, pa tudi ne izginejo takoj, če niso celo stalne ali pa na rodove trajne in nedosežne. Ako je torej narod z veseljem in v resnici ogledaval sam sebe v delih takrat, ko so v njegovo poblaženje in korist zagledala beli dan, sklepati je, da ostanejo zanj tudi pozneje še vedno večje ali manjše veljave.

(Dalje prihodnjič.)

← Naše slike. →

Oldřich in Božena.

Onez Oldřich, sin Boleslava II. iz rodu Přemislavcev, bil je strasten lovec. Cele dneve je blodil s svojimi prijatelji in spremniki po gostih gozdih, pošilajoč kaljene pušice za lehkonožni zverino.

Leta 1007. se je vračal z velikega lova na svoj grad Dřevíč skozi vas Opučno. Prišel pa ni domu samo z bogatim lovskim plenom, temveč pripeljal si je s seboj tudi nevesto, katere pogled mu je v prvem trenutku, ko jo je opazil, ranil srce.

Ob potoku kraj vasi je prala namreč z drugimi ženami mlada ljubezniva kmečka deklica Božena, hči Domarada in Samoborke. Lepota njena je Oldřicha tako omamila, da jo je takoj snubil in kot svojo ženo odpeljal na svoj grad.

Ta zgodovinski dogodek, kateri nam letopisec Dalmil popisuje z besedami:

„ . . . sedlka rúcho práše,
bosa, bez rukávov stáše.
Děvka velmi krásná běše
a stydlivé mravy jměše.
Poče se diviti stoje,
ihned ju za ženu poje.“ —

predočuje nam znamenitega češkega umetnika Františka Ženiška krasna slika, katero priobčujemo danes.

K sliki sami kaj govoriti bi bilo odveč; saj nam iz vsake njene poteze zre nasproti pesniška koncepcija in umetniška dovršenost.

Cerkev v spomin osvobojenja Bolgarjev pod Balkanom.

Zgodovini ni primere, da bi bil ves narod tako soglasno zahteval, da se ima zaradi osvobojenja drugega, dasi tudi sorodnega mu naroda, začeti velika vojska; — kakor je to storil leta 1877. in 1878. narod ruski. Dolgo sicer v odločujočih krogih niso hoteli umeti volje narodove, a ko se je umrl car Aleksander II. konečno vender le udal in v znamenitem onem govoru v moskovskem kremlju leta 1878. izjavil, da je Rusije dolžnost pomagati zatiranim svojim bratom po veri in krvi: tedaj je po vsi prostorni državi od Črnega do Lednega morja in od Visle do Urala zavladalo splošno, nepopisno naudušenje.

In veliko delo, zaradi katerega je Rusija napovedala vojsko stoletnemu sovražniku krščanstva in omike, zvršilo se je srečno. Bolgarska je postala svobodna.

Toda ta svoboda, katera je poročstvo uspešnejšemu razvoju slovanskih zadev, stala je velikanskih žrtev. Pro-

storna bojišča ob Balkanu so bila napojena z drago človeško krvjo, in neštivilno rodbin po širni državi „belega carja“ je žalovalo po palih sinovih, soprogih, očetih. A večina njih je nahajala tolažbe vsaj v tem, da so bila draga življenja njihova žrtev za krščanstvo, — žrtev za Slovanstvo.

In v spomin na veliko zgodovinsko delo osvobojenja Bolgarjev; v spomin na brezprimerno bratovsko nesebičnost ruskega naroda in konečno v spomin vsem onim vojakom, ki so pali v boji za svobodo Bolgarske: v ta spomin je postavil zahvalni bolgarski narod s prostovoljnimi doneski na vznožji Balkana pod zgodovinskim Šipkinim klanjcem cerkev, katere sliko priobčujemo danes.

Ta lepa cerkev bode še poznim rodovom nemo oznanjala večnokrasi nauk o bratovski ljubezni in pričala o junaštvu ruskih vojakov, — o junaštvu, kateremu se je strmé čudil ves svet.

— 6.

K odnošajem na Hrvaškem.*)

Iz peresa hrvaškega pisatelja.

(Dalje.)

Dva Khuena, dva brata grofa nahajamo v spravišči Rauchovem leta 1867., ter kako je večina članov tega spravišča kaj udobila, tako sta dobila ta dva Zagrebu, podedeloval je imenje od sorodnika grofa Hédeváryja, po katerem je dobil drugi del svojega imena, preselil se na to imenje v Gjuru in oženil z daljno sorod-

Cerkev v spomin osvobojenja Bolgarjev pod Balkanom.

koncesijo za zgradbo železnice. Grof Karol se je rodil blizu Vinkovcev leta 1849. Učil se je nekoliko tudi v nico ministra predsednika Kolomana Tisze. Pred tremi leti je bil imenovan za velikega župana županije gjurske,

* Ker je ta članek iz peresa iskrenega hrvaškega rodoljuba, kateri uživa največje zaupanje svojega naroda, nismo v njem ničesar izpremenili. Ni nam pa treba poudarjati, da se v vsem nikakor ne skladamo z gospodom pisateljem. Posebno glede „stranke prava“ vedo naši čitatelji, da je naše mnenje v marsičem popolnoma različno od nazorov gospoda pisatelja. Sicer pa je članek jako temeljit in smo prepričani, da bode mnogo pripomogel k temu, da začne tudi naše občinstvo prav spoznavati hrvaške razmere, katere so pač čisto drugačne, kot jih popisujejo tostranski in onostranski vladni časniki. Opomnja uredništva.

a pred letom je prišel v Zagreb in se prikazal tukaj za bana, in ne pokazavši previšnjega ročnega pisma, s katerim je bil imenovan za bana, ni formularja prisege, katero je položil v ta namen, dasi se je to od njega v zboru v Zagrebu večkrat zahtevalo. Mlad je in majhen, iz Mažarije je prišel, ter si je zato od nekih pridobil naslov „mažarski dečko“; mažarsko in nemško ime ima, služi enim in drugim, in mu v zboru tudi naslov „mažarski Tirolec“ nadevajo. Za bana ga ne pripoznavajo oni v zboru, kateri zastoj zahtevajo od njega pismo imenovanja in prisege, ampak ga z rečenimi naslovi, pokazujoč s prstom nanj, iz zbora pode.

On je koj iz začetka izrekel, da hoče gojiti mažarsko državno idejo, razumeje se kakor orodje Tisze in njegovih drugov v Pešti, kamor vsaki čas potuje, in da je voljan tudi brez zbora vladati. To je o nekterih prilikah tudi dejanski pokazal. Ko ni šlo v zboru po njegovem, prišel je v zbor ter javil, da ima „v žepu jeden kraljevski reškript“, in je dal prečitati, da je zbor na nedoločen čas zaprt.

Na svojo stran je brzo dobil Pejačevića, Živkovića ter vse one, katerim je bila pala iz rok skleda ali kateri so se ji hoteli na novo približati. S potovanjem po Krajini, s strahovanjem, s zapori in s preganjanjem opozicijskih kandidatov in njih pristašev, z novci, varanjem, pod bajoneti, z uničevanjem vsake svobode tiska*), da se je vse, kar se je pisalo o grofu Héderváryji, odnosno njegovih gospodarjih in podložnikih, plenilo in pečatilo: zadobila se je o zadnjih volitvah zbarska večina**), pripravljena za grofa Khuena Héderváryja „il u vatru il u vodu“, pripravljena na vse, kar hoče on, odnosno njegovi gospodarji. V zborbi po teh volitvah je bilo od začetka vse nekako v redu. Dali so govoriti tudi Starčevićem, in istemu dra. Davidu Starčeviću, kateremu se navadno najmanje dovoljuje govoriti. Vse se je temu čudilo. Namerjalo se je menda tudi zahvalo izreči predsedniku Mirku Hrvatu za svobodo govora. Bilo bi vse prenašlo. Ko so že bili izvoljeni zastopniki za „skupni zbor“, ko so tako mnogi dobili pravo na drugi, odnosno na tretji štipendij, tudi za seje mažarskega zbora, obdržavane prej kakor so bili izvoljeni, ko je tako Tisza bil gotov glasov zbora iz Zagreba za slučaj, ko bi jih potreboval proti opozicijam svoje vlade v sami Mažariji, prenehala je svoboda govora. „Uzimpljem vam rieč“, „ne dam vam govoriti“, „podnipošto“, kričal je opozicijskim zastopnikom, poleg krika in protukrika v zboru, predsednik zbora Mirko Hrvat, in ko vse to ni pomagalo, pretrgaval je seje na 10 minut, na četrt ure, a ko se je pri sejah to spet nadaljevalo, odlagal je sejo na drugi, tretji dan. Sam, brez zbora, obsodil je adresu jedne stranke najdrzovitejše, in ni dal, da bi se stranka po svojem članu branila proti njegovim napadom.

*) Leta 1884., tedaj za uprave Héderváryja, izdano je 297. brojev lista „Slobode“. Od teh je bilo zaplenjenih 200., a v njih 664 člankov, dopisov, novic. Nekateri broji so bili po dvakrat zaplenjeni. K temu se je pečatil zlog in ploče, bil je odtegnen post-debit v Cislajtanijo, kakor že poprej v Bosno in Hercegovino, bilo je prepovedano trafikam in knjigarnam prodajati ta list, plačal je 350 gld. globe, njega urednik je bil dva meseca in pol zaprt, in potem za nekrivega spoznan.

**) Člani stranke prava so predložili zboru spis, v katerem se v 33 točkah predložuje razna brezzakonja, katera so zakrivila v prid odvisne narodne stranke vladni možje.

A ko se je ta vender hotela, imajoč pravo, braniti, pretrgal, odložil je sejo, bivši tudi sam osvedočen, kakor je pozneje dejanski pritrđil, da je ravnal nepostavno. Ko se tako postopa s predsedniške stolice, z beležniške hoče se javno varati, s stolic zastopniških večine se kriči, besni, ker se ne more nepravilna stvar zagovarjati, in odobruje ravnanje predsednikovo in beležnikovo. Potuje se v Pešto, seja je zopet, napadena stranka se hoče braniti, predsednik in večina ne dadé. Seja se burno končuje. V naročenih novinah se javlja, da so izključeni iz sabsorskih sej ti in ti možje napadene stranke, dasi ni tega v zboru nikdo slišal, dasi nima predsednik, nego zbor pravico izključevati, a zbor ni o tem niti razpravljaj, dasi imajo člani, predloženi na izključenje, pravo obrambe. Da bode sramočenje popolno, izključuje predsednik tudi take člane, kateri niso bili niti navzočni v seji, v kateri se je baje dal povod izključenju, ter se vsem zabranjuje uhod v sabor z orožjem.

Ko je tako izključena iz zbora stranka, ako ne jedina, gotovo odločno najjačja v narodu; ko iz zbora izhaja zaradi takega nasilnega in nezakonitega postopanja tudi druga stranka, potem tretja dela zakone o „kućnom redu“ ob „ukinuću porote“, da se tako tudi v zboru in pri porotnih razpravah onemogoči svobodno razložiti resnico in o nji soditi —, o vsem tem hočejo oni, kateri ji ukazujejo: jeden predlaga, drugi ustajejo in se priklanjajo. Saborske seje se zopet odnesejo, da se pa zopet urečejo . . . za 29. decembra l. 1884. v namen, da se vladi votuje indemnitate za prve tri mesece leta 1885.)*

Med tem časom zboruje skupni zbor. V njem se dogajajo silni nemiri. Proti ministrom, največ proti ministru predsedniku rabi opozicija najgrše izraze, a ministri ne delajo na to, da bi se zbor zaradi tega razpustil ali posamični člani tudi cele stranke izključili iz zbora, nego odgovarjajo na vprašanja, na interpelacije, razjašnjujejo faktorje, prosijo za oprostjenje. Razpravlja se tudi proračun za Hrvaško in Slavonijo. Skrajna opozicija pravi, da je škandalozno vedenje ministra, kateri je zabranil razobesiti mažarsko zastavo v Novi Gradiški samo zato, da zapreči izgred, ker se ima ti mažarski zastavi, pribaviti spoštovanje po vseh delih države. Zmerna opozicija naziva ministra puntarja, ker zmatra razobesjanje mažarske zastave na zemljišči mažarskem (v Novi Gradiški!) za izziv. Tisza odgovarja na to, da je jedna in druga opozicija nedomoljubna, dokler se zastopniki hrvaški držé čvrsto zakona o nagodbi l. 1868. Ako se ne bode mogel po ustavni poti in s sedanjimi sredstvi ta zakon uzdržati, **porabil bode, s stališča mažarske državne ideje, tudi najdrastičnejša sredstva.**)**

Na vse to izrečeno po mažarskih opozicijah in po samem ministru predsedniku, javno, v zboru, na polna

*) Ta članek je pisan pred 29. decembrom ter niso vzete v ozir seje, obdržavane od tega dne naprej. Podobne so prejšnjim, nove so, kdor kolikor novine bere, poznaje jih: ni jih potreba popisavati. Iz govorov in interpelacij opozicijskih zastopnikov se vsakdo lahko prepriča o neznosnosti stanja, ali tudi o neki nadi, da to stanje dolgo časa trajati ne more.

**) To opetuje v zboru v Zagrebu „mažarski ban“. Izzivajo se izgredi, da bi se mogli rojaki upotrebiti. Opozicije so previdne.

usta, molči hrvaški minister v Pešti Bedekovich, a hrvaški zastopniki izjavljajo na prosto, da se držé nagodbe in da bodo rekli svojo v delegacijah, v katerih, naj bode mimogrede rečeno, ne more se po nagodbi brez privoljenja obojih delegatov, mažarskih in hrvaških, nič rešiti, kakor se ni rešilo „reško prašanje“, nego je ostalo pri mažarskem gospostvu na Reki. Hrvaški zastopniki take izraze, izrečene v zboru, ne odbijajo ni v zboru in drugod, nego potujejo od ministra do ministra mažarskega, klanjajo se jim, plezajo pred njimi, prosé jih pomoči za Hrvaško, ker hrvaški narod ni zadovoljen z njimi. Ministri jih laskavo sprejemajo, posmehujejo se, obetajo — saj ni teško — kolikor nagodba in mažarska državna ideja dopušča; zastopniki hrvaški vsi zadovoljni, menda da jim je še dovoljeno stopiti pred presvetla lica mažarskih ministrov, odzivajoč se z „eljen“ in klanjajoč se do črne zemlje, zapuščajo mažarske ekscelencije. V vladnih hrvaških novinah se hvali njih uspešno delovanje v Pešti in se grajajo poprejšnji zastopniki hrvaški na mažarskem zboru, kateri se niso potrujevali ni do Pešte, da tam razložijo hrvaške potrebe.

Med temi zastopniki se nahaja lepo število mož, kateri so izvoljeni na programu „Srbskega samostojnega kluba“ in kateri vsak dan dobivajo novih nezaupnic. Oni beračijo tudi posebe za sklicanje cerkvenega kongresa, trdeč brez temelja, da so se okolnosti pri njihovih volilcih izpremenile od onega časa, ko se ni dovolil ta zbor.*)

Še tridesetletni možje, izobraženi, pravoslavne vere, niso ni v svojih cerkvah ni v svojih šolah slišali srbskega imena. Prosti narod še sedaj ne zna za to ime, nego kolikor se je v zadnjih časih z vero in cerkvijo združilo. Učene razprave dra. Ante Starčevića „Ime Srb“ ni do sedaj nikdo ni skušil pobiti. In pri vsem tem je hrvaški zbor že nekoliko časa izrecno pripoznal jednako-pravnost srbskega imena s hrvaškim; pri vsem tem je tudi stranka prava, v svojem glasilu, izjavila, naj se v Hrvaški, komur je ljubo, imenuje Srb, komur je ljubo tudi drugače, ali naj bode pri tem vsakdo dober državljan hrvaški; pri vsem tem je Srb Živković bil deset let, dokler se ni sam zrušil, predstojnik notranjih zadev, tedaj sedel na najimenitnejši predstojniški stolici; Srb Krestić je bil dolgo let, dokler se ni sam zahvalil, predsednik zbora; Srb Gjurgjević je sedaj prvi podpredsednik zbora, a dva Srba med štirimi sta saborska beležnika; Srbi so najvišji sodniški uradniki; Srbi vsekakor drugi uradniki. A navzlic temu, kako se Srbi vedejo, kako postopajo, kako oni vračajo milo za drago? Oni so sicer že večkrat izjavili v javnosti, da so državljan hrvaški. Izjavil je to tudi v zboru imenovani Gjurgjević nedavno, dodavši, naj se on, naj se vsi drugi Srbi razsekajo na najmanjše dele, na kosce, vsak ta kosce bode govoril, da je Srb.

*) V najnovejšem času se raznašajo glasovi, da bode ta cerkveni zbor sklican v Budimpešto.

Dobro. Ta dodatek pri imenovanem, bil je nepotreben. Vsakemu, kdor hoče, priznaje se ime srbsko, ali od vsakega se tudi zahteva, da bode ne samo z besedo, nego tudi dejanski državljan hrvaški.

A kaj dejanski vidimo? Ni ga grdega naslova, s katerim niso v svojih glasilih počastili med ostalimi tudi vladike Strossmayerja, kateri je vender v sto in sto prilikah pokazal, kako ljubi, dasi katoliški vladika, svoje sodržavljane pravoslavne vere, Srbe. Njih so podpirali in podpirajo še največji sovražniki hrvaške države, a oni ne odbijajo te podpore s staro: „Timeo Danaos et dona ferentes“, ne boje se darov sovražniških, nego jih vselej in vsakojako podpirajo. S pomočjo vlade, a kaka je ta, bilo je že povedano, dobivajo oni mnoge sedeže v zboru, na temelji programa samostalnega srbskega kluba dobivajo druge. Ko so jedenkrat izvoljeni, zapuščajo ta program vsi, in vsi skupaj podpirajo vlado v Pešti in v Zagrebu, tudi ono grofa Khuena Héderváryja, delajo del zbarske večine ter so vredni drugi svojih katoliških sodržavljanov. Pri tem je jedino dobro to, da so jih začeli že obsojati in na red pozivati isti srbski listi in da naroda pravoslavne vere niso še vsega dobili na svojo stran ali pa da jim več ne veruje: jeden član stranke prava v okraji malone s samimi volilci te vere je dobil 80 glasov, v jednom drugem pretežno pravoslavnem je bil izvoljen član iste stranke malone jednoglasno; v Moravicah niso hoteli ljudje pravoslavni prisostvovati službi božji, katero je obavljal njih paroh zato, ker je Mažarona volil, in vzeli so mu cerkvene ključe.

Velikaši hrvaški, kakor se prizdeva po večini, niso zadovoljni, da je grof Héderváry na banski stolici. Žali jih, da je on na stolici, na kateri so sedeli člani najplemenitejših rodov hrvaških — Zrinski, Frankopani, Erdedi, Draškovići in dr. — ter proslavili sebe in narod v Evropi, po krščanskem svetu. Prav se jim godi. Ako kje, to velja tukaj pregovor: „tko ne ljubi svoga brata, njega tudja biju vrata“. Izimši častne izjeme, v zadnjih dveh desetletjih, veliko so tega zakrivili velikaši hrvaški. Niso posnemali svojih prednikov in velikašev drugih narodov, niso podpirali duševnega napredka svojega naroda, niso se postavili v bran za hrvaške pravice, niso branili tlačnega naroda, niso odbijali napadov protivniških na svetinje svojega naroda. Še celo pomagali so uničevati pravice, tlačiti narod in se družiti z njegovimi protivniki. Odpali so od svojega roda, pridružili se Mažarjem, a sedaj Mažarji z narodom vred in jih malo čislajo.

Z grofom Héderváryjem ni zadovoljen narod ni njegovi svobodno izvoljeni zastopniki. In ni mogoče, da bode drugače. „Hrvat ban je kralj“, poje se v operi „Zrinski“, a v teh besedah kot odgovoru bana Nikole Zrinskega Sulejmanu, ko mu je ta hrvaško krono ponujal, je ves pomen časti in moči bana hrvaškega. To kar je drugod kralj, to je v Hrvaški ban, samo da se ne imenuje kralj, ampak zastopa osebo kralja, kateri vlada v več kraljevstvih ter ne more v vseh zasedati. (Dalje prihodnjič.)

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Dolenjsko železnico zida dunajski gospod profesor Šuklje svojim deželnozborskim volilcem; a ne železnico, po kateri bi sopar gonil od Ljubljane čez Novo Mesto do hrvaške meje in nazaj teške tovarne vozove, ampak železnico, po kateri bi se lahki gospod profesor pripeljal z novomeškega volišča v državni zbor na Dunaj. — Ker se bliža čas državnozborskih volitev, pripoveduje namreč v „Ljubljanskem Listu“, kako mu skrb za njegove dolenjske volilce in tako potrebno jim železnico — ne daje miru dan in noč in kako se neizrečeno trudi, hodeč kot perpetuum movens od jedne ministerske pisarne do druge in priganjajoč prepočasne gospode ministre, da dajo končno vendar zvršiti železnično progno, katero je on na Gresupljem že pred dvema letoma za gotovo obetal. Pri tem nam pové — z ono le njemu lastno gracijoznostjo, da je njemu pač lahko o tacihi zadevah posredovati, ker je ministerski predsednik grof Taaffe — kateremu je tudi v neki osebni zadevi hvalo dolžan (Radi verujemo. Uredništvo.) — najboljši njegov „spezzi“ in ker ministru Pinu ni nič prijetnejšega, nego razgovarjati se z njim. Ni tedaj čuda, če je dolenjsko železnico že izposloval in svojim dolenjskim volilcem tudi povedal, kedaj jo bodo dobili. Tedaj namreč, kedar zastoj odstopijo za to potrebna zemljišča in kedar iz svojega denarja poskrbe tudi za vse ostalo, cesar bi se za zidanje te železnice potrebovalo, potem pa še deset let garantujejo za živahen promet. — Alla bonheur! to je moška beseda! Iz tega poročila vsaj dobri naši Dolenjci lahko izprevidijo, kako velikanski razloček je med delovanjem naših državnih poslancev in pa ministerskega „ljubljenčka“ profesorja Šukljeta. Prvi se trudijo že leta in leta — in kakor smo zvedeli — ravno poslednji dve leti jako živahno za to, da bi v vladi dokazali strategično važnost dolenjske železnice in da bi jo prepričali, da je dolžnost države storiti kaj tudi za zanemarjeno in propadajočo Dolenjsko, ter jo končno pridobili za to, da iz državnih sredstev sezida to železnico. Čudni sanjači, kaj ne? — Koliko pametnejši in praktičnejši je pač univerzalni naš profesor! On je ministrom naravnost povedal, naj Dolenjci železnico sami sezidajo, če jo hočejo imeti, ter je ob enem tudi izposloval velikansko pridobitev, da se v tem slučaju vlada ne bode protivila napravi dolenjske železnice. In niti jednemu naših državnih poslancev ni ta genijalna misel prej šnila v glavo! — — — —

Pa dovolj satire, dasi je o tem res težko resno pisati. Humbug, ki ga nakopičuje profesor Šuklje po predelih „Ljubljanskega Lista“ napovedujoč s tem svojo kandiduro v skupini dolenjskih mest, bodo dolenjski volilci vsekakor na prvi pogled prav ocenili ter mu v odločilnem trenutku odgovorili, da je narod slovenski le jednega Vincenca Kluna poslal na Dunaj in da nimajo niti najmanjše želje, da bi mu oni poskrbeli za naslednika. Stvar ima pa vendar še drugo važnejše lice. „Ljubljanski List“, organ gospoda barona Winklerja in deželne vlade kranjske, osvojil si je popolnoma Šukljetove nazore glede dolenjske železnice in kakor imenovan gospod prej, tako trdi sedaj list sam, da je to zadevo na Dunaji zopet v tok spravil še le profesor Šuklje. S tem očita ta list vsem ostalim slovenskim državnim poslancem, da dosle niso prav nič storili za dolenjsko železnico, da tedaj svojega mandata niso vestno v korist naroda in dežele zvrševali. To pa je tako hudo in občutljivo očitaje, da si nikakor ne moremo misliti, da bodo gospodje državni poslanci o njem molčali. Njihova čast jim nalaga, da odločno zavrnejo tako neopravičeno in netaktno pisarjenje vladnega lista, ker bi molče le pritrjevali njegovim izpeljavam.

Ubogi grof Hohenwart! — On namreč ne bode smel več kandidovati za državni zbor. — In zakaj?

Zato, ker eksekutivni odbor — kakor se čuje — neče nič čuti o kandidaturi profesorja Šukljeta. — Tako je z vso resnobo dokazoval te dni slovenski vladni list. Sedaj bode vsaj vedel gospod grof, kako je njegova kandidatura odvisna prav za prav le od profesorja Šukljeta, kateri ima voljo in čuti v sebi tudi sposobnost, skusiti se v parlamentnem boji z dosedanjim voditeljem desnice za venec prvenstva. — Še jedenkrat: ubogi grof Hohenwart!

Društvo v podporo slovenskih pisateljev. Dne 8. t. m. je imelo Slovensko pisateljsko društvo občni zbor, na katerem se je preosnovalo. Najprvo se je prekrstilo v „Društvo v podporo slovenskih pisateljev“, in s tem je določeno področje društva. Znano je, da je Slovensko pisateljsko društvo bilo osnovano leta 1872., ali tudi je znano, da je to društvo koj opešalo, ker je politična borba odtegovala pisatelje od tega društva. Ali ker potrebo tega društva vsi jako čutimo, izprožil je g. I. Hribar na znanem Gregorčičevem večeru v Ljubljani misel, da je to društvo treba spet oživiti. In res, še isti večer se je upisalo v društvo 60 novih udov in 1 ustanovnik, g. Miha Vošnjak. To dokazuje, da ima društvo mnogo prijateljev. Namen mu je v prvi vrsti podpirati slovenske pisatelje, in na predlog g. dr. Dolenca tudi rodbine pisateljev. Udje se ločijo v prave in v podpornike; pravi udje plačujejo na leto po 3 goldinarje letnine, podporniki pa po 2 goldinarja.

Na tem občnem zboru se je tudi določilo, da ima predsednika društvu voliti vselej občni zbor, a njegovega namestnika, blagajnika in tajnika voli odbor iz svoje srede, toda vsi odborniki morajo prebivati v Ljubljani ali pa v njeni bližini. Ob jednem se je sprejel predlog g. dr. Tavčarja, da se društveno imenje, ko bi se društvo razrušilo, izroči Matici Slovenski. Konečno so bili v odbor voljeni ti le gospodje: dr. J. Vošnjak za predsednika, profesor Levec za namestnika, profesor Senekovič za tajnika, podžupan Vaso Petričič za blagajnika, a za odbornike: dr. Hinko Dolenc, Ivan Hribar, profesor Pleteršnik, profesor A Raič in dr. Ivan Tavčar. — Novemu društvu želimo obilo prijateljev — podpornikov, želimo pa tudi iz srca v prid uspešnejšemu razvijanju sumemu, naj bi si društvo deleč podpore ne jemalo za vzgled „Matice Slovenske“, temuč naj bi jo delilo po zaslugah in potrebah; v vsakem podpornem društvu je glavno, deliti podpore po potrebah dotičnega pisatelja, kateri prosi podpore; ni pa treba najprvo povpraševati, katere je stranke ta ali oni pisatelj, kakor se dela pri naših zavodih, kar gotovo onečaščuje blagi namen vsakega zavoda najbolj pri nas, kjer je treba, da ne sodimo svojih pisateljev v nobenem slučaju, kader jih je kjer koli treba podpirati, po strankarski barvi ali pa še celo po pokrajinali, v katerih se je ta ali oni pisatelj porodil.

„Ljubljanski List“ je izpremenil od 30. marca na dalje svojo obliko. Postal je nekoliko večji v viden dokaz, da mu jasli, iz katerih zoblje, niso ravno visoke. Poleg tega pa si je omislil tudi nove naslovne črke — nemške, pač zato, da dokaže, kaka je njegova „slovenska“ vsebina. — Razumeje se samo po sebi, da je moral tak imenitni dogodek v svojem življenji tudi primerno oslavit. In oslavljal ga je. Padel je namreč po naših lastnikih — seveda po stari svoji navadi. Novo v tem napadu je le to, da je začel groziti že tudi s policijo. Mikalo nas je sicer odgovarjati; a premislili smo si. Gospodom na Turjaškem trgu in v Blatnih ulicah je slepa strast vodilo pri vsem njihovem početju. In ta strast bode jih pritrjala v propad isto tako, kakor je pritrjala v propad znanega profesorja in „genijalnega diplomata“ Šukljeta. Mi si tedaj odgovor patronom slovenskega vladnega lističa

lahko prihranimo, kajti smo prepričani, da jim bode jasno in nedvojbeno o pravem šasu odgovoril ves slovenski narod.

Jakob, po usmiljenji božjem in apostolskega sedeža milosti knezoškof ljubljanski, izročil je velikonočne dni pastirski list vsem vernikom svoje vladikovine. V tem jako lepo in temeljito sestavljenem listu se spomina napominani cerkveni dostojanstvenik tisočletnice sv. Metoda. V uvodu priporoča češčenje slovanskih apostolov tako le: „Ker ja že sicer častite različno, ni dvojiti, da bodete želeli tudi spomin smrti sv. Metoda praznovati s krščansko slovesnostjo. Kakšni tedaj naj bodo občutki, kateri naj nas pri ti svečanosti navdajo?“ Kakšni naj bi bili ti občutki, o tem ravno poučuje naš premilostivi vladika svoje vernike s tolažljivimi do srca sezajočimi besedami o sveti veri.

Delavsko podporno društvo v Trstu. Oni tržaški rodoljubi, ki so osnovali za razvoj slovenske stvari v najmenitnejšem avstrijskem pristanišču tako neizmerno važno in potrebno „Delavsko podporno društvo“, imeli so v teku poslednjih treh let za dobre svoje namene prenašati mnogo očitaj in neopravičenih napadov. A to jih v delu njihovem, v izpolnjevanju rodoljubnih njihovih dolžnosti, nikakor ni motilo, temveč ustrajali so in danes morejo res ponosni biti na znamenite uspehe, katere so dosegli.

Iz poslanega nam letnega poročila in računskih sklepov za preteklo leto razvideli smo namreč, da je društvo koncem leta 1884 štelo 1440 družtenikov in — dasi se je v jedinem lanskem letu izplačalo podpor bolnikom ter izdalo za zdravila in zdravniško pomoč 11.404 gld. 91 kr. — imelo imenja 13.543 gld. 45 kr. To je z ozirom na samo petletni obstoj društva gotovo uspeh, ki opravičuje najboljše nade za bodočnost.

Ker „Delavsko podporno društvo“ skrbi tudi za duševni blagor svojih družtenikov z društveno čitalnico, knjižnico in poučnimi predavanji, za vzbujanje in povzdigo narodnega nudišenja pa s prirejanjem lepih predstav in javnih zabav z izključno slovanskim značajem, bode nam v Trstu odgojilo zavedno narodno gardo, na katero se bode borilec za narodna naša prava in za veljavo slovenskega življa ob krasnih bregovih modre Jadre vedno mogoče sigurno zanašati in naslanjati. Krepko torej naprej!

Slavnost v Prvačini na čast g. Simonu Gregorčiču. Istina je, da vsi Slovenci teko ujejo v spoštovanju in ljubezni do najnarodnejšega pesnika našega, saj nam to spet jasno kaže lepa slavnost, katero so priredili

na velikonočni ponedeljek goriški Slovenci v Prvačini na čast prvemu našemu pesniku g. Simonu Gregorčiču. Te prekrasne slavnosti, katero je opisala „Soča“ (štev. 15.) jako obširno, udeležil se je tudi sam pesnik. Ker nam tega slavlja ni moči opisati obširneje, naj samo kratko omenimo, da je o ti priliki izročil dornberški župan g. Andrej Šinigoj slavljencu diplomu častnega občanstva županije dornberškoprvaške. Po slavnosti je bil banket, katerega se je udeležilo 130 oseb. Najprvo je napil g. Filip Kramar, župnik dornberški, sv. očetu Levu XIII. in goriškemu pokneženemu nadvladiki Alojziju, g. dr. A. Gregorčič presvetlemu cesarju, vitez dr. Tonkli slavljencu, slavljeneč vladiki Strossmayerju, a profesor Fr. Erjavec pesniku, kateri se je nato vzdignil in govoril v verzih predivno pesem, ki jo prinaša denašnja številka „Slovana“ na čelu lista. Ta pesem je bila najprej tiskana v „Soči“ (štev. 15.), iz katere smo jo mi ponatisnili, in samo toliko pristavljamo: da je brez dvojbe največja korist, najneprecenljivejša pridobitev prvaške slavnosti najnovejši pesnikov umotvor, v katerem pred očuje vso zgodovino Slovana — trpina tako živo, da nam še nobeden pesnik z jednako tvarino ni toli globoko v srce segel, kakor Simon Gregorčič. To je prava nebeška poezija.

Bratovščino sv. Cirila in Metoda je potrdilo ministerstvo notranjih zadev.

Matice Slovenske XX. redni občni zbor je bil dne 8. t. m. Zbora se je udeležilo do 70. udov, zlasti je bilo med temi mnogo unaujih udov. Predsedoval je g. P. Grasselli, ki je odprl zborovanje s primernim ogovorom. Najprvo je pozdravil vse ude, posebno srčno pa one s kmetov, in je pokušal opravičiti odbor, zakaj ni bilo lani izrednega občnega zbora. Za uzrok je navel med drugim tudi to, da zaradi zime ni bilo pričakovati obilne udeležbe s kmetov. Izjavil je tudi, da je na zadnjem občnem zboru bilo skleneno preosnovati pravila Matice Slovenske in ta preosnovana pravila deti na dnevni red prihodnjega izrednega občnega zbora, ki bi imel že lani biti po sklepu zadnjega občnega zbora, ali ga ni bilo, ker je odbor, kakor je zdaj znano, svojevoljno zavrgel sklep zadnjega občnega zbora. Dasi je tudi že sklenil zadnji občni zbor, da pride na prihodnjem občnem zboru na dnevni red tudi točka o premembi pravil, ponavljamo: dasi je to zbor sklenil, in bi tedaj odbor sklep zbora moral izvršiti, odbor je svojevoljno zavrgel tudi to točko, dasi ni mogel te moči imeti in je tudi po pravilih nima, in je torej tako ravnal, kar obžalujemo, popolnoma nepostavno.

(Dalje prihodnjič.)

Ostali slovanski svet.

Irvaškosrbski jezik si pridobiva čedalje večjo veljavo pri avstrijskem dvoru. Omenili smo že, da ga izvršno govori cesarjevič Rudolf. Danes pa naznanjamo yeselo vest, da se ga bode začela učiti tudi cesaričina Štefanija. — Naj bode to v spodbujanje vsem omikanim Slovincem, posebno pa naši učeči se mladini, da se vrlo in ustrajno loti učenja tega lepega slovanskega jezika.

Macedonija in Bolgarsko. — Omenili smo že, da si Turčija v svoji kratkovidnosti prizadeva kolikor more spraviti iztočno vprašanje zopet na dnevni red v vseh delih svetá tako jako angažovane evropske diplomacije. Drugače vsaj si ni mogoče razlagati njenega čudnega ravnanja v Macedoniji, kjer se proti bolgarskemu prebivalstvu pod pokroviteljstvom njenih organov vrše take krutosti, kakor nekdanj v Rumeliji in kneževini. Ruska diplomacija je sicer že posredovala v tem zmyslu, da bi se v Macedoniji uvela jednaka samouprava, kakor v Iztočni Rumeliji ter se je sklicavala tudi na članek 23 brlinske pogodbe, v katerem se Turčiji ta dolžnost nalaga. Umeje se pa samo po sebi, da so v Carjem Gradu za to

posredovanje ostali gluhi. — Sedaj je pa stvar prišla že za izdaten korak dalje. V bolgarskem narodnem „sobranji“ se je interpelovalo v ti zadevi. Ker pa je minister unanjih zadev odgovoril, da je ta stvar jako kočljiva in da ima ministerstvo glede nje zvezane roké; — sklenilo je „sobranje“ poslati po svojem predsedniku Stambulovi brzojavke ruskemu carju, Gladstonu, Ignatjevu, Dondukovu Korsakovu, vojvodi Argyllskemu, časnikarskemu dopisniku Laveleyu in uredništvoma listov „Pall Mall Gazette“ in „Northern Echo“. — Ne bilo bi tedaj čudo, ko bi nas v kratkem presenetila vest o kakih resnih zapletkih v Macedoniji.

Ravnokar vršče se potovanje našega cesarjeviča z uzvišeno svojo soprogo v Atene in Črno Goro pa nam dokazuje, da se v avstrijskih dvornih krogih po skiernieviškem shodu tudi pripravljajo na vse eventualnosti in da ravnanje bolgarskega narodnega „sobranja“ bržkone tudi na Dunaji ni presenetilo.

Vse pa se vrši Slovanstvu v korist!

„Ze zašlych a nových dob“ je naslov zbirki pesmi, katero je v začetku leta izdal v Pragi mladi in nadepolni pesnik Josip Kuchař. Pesmi so polne najnežnejših čutov, kateri so izraženi v dovršeni obliki in lepem, gladko tekočem jeziku. Iz pesmi odseva nežna duša pesnikova; iz njih nam doni nasproti žalostna tožba o neizpolnjenih nadah in o britkostih življenja. Kuchař je dober lirik in s tem smo izrekli gotovo najboljšo sodbo o drobni njegovi zbirki, kajti lirikov je pač „mnogo poklicanih, a malo izvoljenih“.

„Husitska svatba“ je naslov novi epski pesmi plodovitega češkega pesnika Otakarja Červinke. Snov za njo je vzel pesnik iz zgodovine. Predstavlja nam namreč v nji žalostno usodo jedine hčere litomeriškega župana Pichla, katera je leta 1520, ker se je ženin njen nahajal med onimi sedemnajstimi husitskimi meščani, katere je njen oče dal, na rokah in nogah zvezane, pometati v Labo zato, da bi se bil prikupil kralju Sigmundu, ki je bil ravno obiskal mesto, skočila za njim v vodo in žalostno umrla v objemljivi ljubljene zaročenca. — Kritika se izreka o tem najnovejšem plodu Červinkove muze dosti pohvalno.

„Národní jednota severočeská.“ (Narodna za druga severočeska) Čehi ne dajo, da bi se jim odtujila v narodnem oziru tudi najmanjša vas, ne da bi storili za njo vse, kolikor zaveden in samosvesten narod za nedotakljivost svoje domovine proti brezobzirnemu sovražniku storiti more. Mnogo imajo že društev, katerim je skrbeti za ohranitev češke narodnosti povsod, kjer je stoletni pritisk prodirajočega Nemštva ni še izpodrinil. Tu je pred vsem „ústřední matice“, katera je ustanovila in vzdržuje lepo število čeških šol. Njej se dostojno pridružuje „Národní jednota pošumavská“, kateri je naloga braniti prava češkega prebivalstva v jugozapadnih okrajih češkega kraljestva, ob enem pa skrbeti za širjenje češkega življa po teh okrajih. Razen tega pa deluje mnogo političnih društev. — K vsej tej znameniti organizaciji pa se je sedaj pridružilo novo društvo „Národní jednota severočeská“, katera se je ustanovila v Pragi dne 23. marca t. l. in kateri pripada za češki sever ista naloga, ko prej imenovani „národní jednota pošumavská“ za češki jugozapad. Dotični poziv k ustanovljajočemu občnemu zboru podpisalo je mnogo odličnih rodoljubov, na čelu jim dr. Ladislav Rieger in dr. Pravoslav Trojan. — Čehi pač dobro umejo, da brez dela ni uspeha.

Gledališki vlak v Brno. — Kakor je našim čitateljem že znano, sezidali so si Čehi v Brnu posebno gledališče; — prvo stalno češko gledališče na Moravskem. V tem gledališči se vrše sedaj predstave že od meseca decembra lanskega leta.

Ker so Moravci v veliko narodno gledališče v Pragi priredili več vlakov z mnogoštevilnimi udeleženci, hoteli so jim praški rodoljubi vsaj nekoliko poplačati to ljubezen ter so v ta namen priredili gledališki vlak, ki se je s preko 200 udeležencev odpeljal dne 24. m. m. v Brno.

Ni nam treba poudarjati, da so v Brnu, kjer češki živelj če dalje bolje prihaja do veljave, z veliko radostjo in nepopisljivim naudušenjem sprejeli goste iz zlate Prage in ostalih čeških krajev in da bode ta bratovski obisk veliko pripomogel k vzbujanju samosvesti in izpodbujanju za ustrajno delovanje brnskih rodoljubov.

Znameniti ruski slikar A. A. Naumov je dovršil nedavno sliko, predstavljajočo oni usodni dogodek, kateri je ruskemu narodu vzel največjega pesnika, namreč dvoboj med genialnim A. S. Puškinom in lahkoživim Dantesom. Slika je v Moskvi, kjer je bila razstavljena, vzbujala splošno občudovanje.

Rusija na Črnem morji. Da je Črno morje za Rusijo dokaj večjega pomena, ko finski zaliv, dokazuje že njegova lega. Tudi o tem ne more biti dvojbe, da se

bode na nemirnih vodah njegovih razvijala ruska pomorska moč, katera bode pozvana tekinovati s pomorsko močjo ponosnega Albijona, takoj, ko dobi Rusija v svojo last ključ do Egejskega morja, — dražestni Carjigrad. — Zato se pa velika severna država tudi marljivo pripravlja, da je ne iznenadijo vršeci se dogodki. Neprenehoma namreč pomnožuje in popolnjuje vojno mornarstvo, katero je že za poslednje vojske s Turki dokazalo svojo veliko veljavo. V novejšem času pa se v Petrogradu posvetujejo tudi o tem, da bi se vojno pristanišče premestilo iz Nikolajeva zopet v Sevastopol. Ne vemo, kaj k temu poreko ostale velevlasti, katere so za uničenje severnega velikana angažovale krimsko vojsko; to pa vemo, da so že o marsikateri stvari, katero je Rusija zvršila, da si odpomore od takratnega ularca, prostovoljno in neprostovoljno molčale.

Napad na Rabinoviča. Že lanskega leta smo omenili v svojem listu, da je žid Rabinovič v Kišinjevu na Ruskem začel učiti, da je bil Kristus res pravi mesija in da njegovi rojaki zastoj čakajo drugega. Nemški židovski listi so o ti židovski specijalitati tudi že poročali, a vsi seveda dostavljali, da je Rabinovič na polu prismojen človek in da ni nikogar, ki bi veroval v njegov nauk. — Po poročilih ruskih listov pa število njegovih vernikov narašča od dne do dne, tako, da so si v Kišinjevu ustanovili že posebno bogomolnico. To pač jezi pravoslavne žide; zato ga je pa tolpa kakih dveh do treh sto oseb, kakor poroča „Odesskij Listok“, nedavno na ulicah napala ter začela z blatom in snegom ometavati. A Rabinovič o takem nenadejanem napadu ni izgubil navzočnosti duha, temveč se je postavil pred razlučeno tolpo in ji s krepkim glasom zaklical: „Kaj hočete, nerazumniki! Ne jaz, tudi drug vam bode začel propovedavati isto. Prišla je doba in skrajni čas je, da začnete verovati.“ — Nekoliko te besede, še boljše pa menda redarstvena oblast je bila uzrok, da se je tolpa razšla, ne grozeč več novemu proroku.

V Moskvi se je ustanovilo dne 6. minolega meseca „Psihologičeskoe občestvo“, katero si je izbralo v predsedništvo profesorja M. M. Trojckega in M. A. Legonina, v tajništvo pa profesorja M. A. Zverjeva in D. N. Anučina. To društvo, katero je za razvoj modroslovnih znanosti v ruskem narodu neizmerne važnosti, izdajalo bode po načinu drugih znanstvenih ruskih društev koncem vsakega leta v posebni obširni knjigi pod naslovom „Trudi psihologičeskago občestva“ učene spise svojih členov.

Ruska trgovina po Srednji Aziji jako dobro napreduje in odpira od dne do dne nova pota izdelkom ruske obrtnosti. Ravno kar se poroča, da je iz Merva prišlo več kupcev v Moskvo, Petrograd in Varšavo, da stopijo v zvezo z nekaterimi tovarnami in da so nakupili posebno mnogo obutala, obleke in galanterijskega blaga. Kakor znano je Merv, do katerega se mora iz Petrograda potovati čez dva meseca, še le od lanskega leta v ruski oblasti.

Slavni ruski slikar V. V. Vereščagin izdeluje — kakor se iz Pariza poroča — v velikih razmerah sliko „Kristova propoved ob Tiberškem jezeru.“ Poleg tega izdeluje veliko sliko, predstavljajočo notranjost mohamadanske bogomolje z molečimi pravoverniki. — Najzanimivejša pa je slika, katero izdeluje za letošnjo razstavo na Dunaji, kamor bode v začetku junija dal prepeljati vse svoje nove slike. Ta slika predočuje prizor, kako Angleži razstreljujejo indijske ustaše, privezujoč jih vznak k žrelom topov, okolo katerih so razpostavljeni angleški vojaki. Spredej stoji starec, v čegar obrazu se zrcalijo skrajne mōke. Vereščagin je dejal francoskemu pisatelju sam, da je taka kazen „zadnja beseda prosvete.“

„Slavjanskoje toržestvo“ (Slovanska slavnost) — kakor imenujejo Rusi letošnjo tisočletnico — praznovalo se bode dne 18. t. m. jako svečano po vsi Rusiji.

V Petrogradu se bode začela slavnost pojutrnjem — dne 17. t. m. s svečanimi popoldanskimi cerkvenimi opravili. Pri vseh cerkvah se bode zvonilo z vsemi zvonovi. Dne 18. t. m. bodo opravljali v Isakijejevskem soboru (stolni cerkvi) člani svete sinode službo božjo. Ta dan bode po vsi Rusiji zapovedan praznik in se bodo po vseh cerkvah morale opravljati svečane službe božje, moliti slavnostne molitve in pojasnjevati vernikom v primernih govorih pomen slavnosti in delovanja svetih blagovestnikov.

V Isakijejevskem soboru bodo delili člani „Slavjanskago blagotvoriteljnago občestva“ po končanih službah božjih brezplačno med narod životopise in podobe sv. Cirila in Metoda. Dotična jako lična knjižica obseza tri tiskane pole in ima na ovitku sliko, na kateri so zastopani vsi slovanski rodovi. Nad njimi pa plava angelj s križem v rokah.

O „slovanski slavnosti“ bodo praznovala vse šole, po celi državi in v večjih mestih se bodo prirejale posebne šolske svečanosti s predavanji o sv. Cirilu in Metodu in o slovanskih narodih ter z vokalnimi in instrumentalnimi koncerti, za katere se bodo odbirale le skladbe slovanskih glasbenikov in narodne pesmi.

Dne 19. t. m. popoldne priredi „Slavjanskoje blagotvoriteljnoje občestvo“ v Petrogradu v obširnih dvorinah „Mihajlovskega menaža“ krasen koncert, pri katerem bodo sodelovale vse vojaške godbe severne prestolnice in vsi pevski zbori. Ustop h koncertu bode brezplačen.

Zvečer istega dne bode slavnostni občni zbor imenovanega slovanskega društva v veliki zborniški dvorani mestnega soveta. Za govornike v tem občnem zboru so se oglasili: Bestužev-Rjumin, Kojalovič, Lamanskij, Miler, Majkov, Rosenheim in Slučevskij. — Ob enem bodo v Soljanom Gorodkě in na več drugih mestih Petrograda prstonarodna predavanja z zračnimi slikami.

Dne 20. t. m. končno bode v plemiški dvorani cerkveni koncert, pri katerem bodo sodelovali gojenci konservatorija, zbori ruske opere, pevci Isakijejevskega sobora, aleksandronske lavre in več drugih cerkev. —

Kakor Petrograd, isto tako bode — kakor smo že poudarjali — slavila tisočletnico vsa ostala Rusija. Po mnogih krajih bodo razven zvonjenja in cerkvenih služb tudi slavnostne procesije, katerih se bode udeleževalo vojaštvo in vsi uradi. Tako posebno v Kijevu in Kazani, kjer bode na vsakem trgu postavljena kapelica, pred katero se bodo o procesiji vršile molitve k svetima slovanskima blagovestnikoma. —

Tako bo slovanska Rusija slavila slovanski praznik.

Papež Lev XIII. teško da bi spoštoval in ljubil kakega velikega duhovnega pastirja tako jako, kakor ljubi in spoštuje vladiko Strossmayerja. Vladika Strossmayer pa je zopet polen ljubezni za svoj narod in vesoljno Slovanstvo.

Vse to premislivši, ne bomo ni za trenotek dvojili, da se ona krasna enciklika „Grande munus“, katero je izdal papež Lev XIII. in katera je polna ljubezni do slovanskih narodov, ima pripisati uplivu Strossmayerjevemu, da je — delo njegovo. In isto tako gotovo je, da se je papež le po uplivu vladike Strossmayerja odločil v spomin na to encikliko in na slovansko romanje leta 1881. sezi-

dati pri baziliki sv. Klementa posebno kapelico na čast slovanskima blagovestnikoma sv. Cirilu in Metodu.

Ta kapelica bode skoro popolnoma dovršena in se bode letošnjo jesen v spomin slovanske tisočletnice slovesno blagoslovila. Kapelica sicer ni velika, ali v vseh posamičnostih jako umetniški dovršena. Najznameniteji boste sliki iz življenja obeh blagovestnikov. Izdeluje ji slavni slikar Salvatore Nobile. Prva bode predočevala oni znameniti zgodovinski trenotek, ko je sv. Ciril branil s svetim naudušenjem v navzočnosti papeža Hadrijana II. pred cerkvenim zborom slovanski jezik v službi božji. Umetnik nam ga predstavlja ravno v trenotku, ko je v svojem obrambnem govoru do vrhunca svojega dokaza, da je slovanski jezik isto tako kakor grški, latinski in hebrejski odločen za to, da se glasi po cerkvah pri vseh bogoslužnih opravilih. — Druga slika bode predočevala sv. Metoda, spremljajočega truplo svojega brata k poslednjemu počitku.

Razen teh dveh slik znamenita je tudi slika sv. Trojice nad oltarjem zato, ker Bog sin drži odprto večno knjigo, v katero je z glagolskimi črkami zapisano: „jaz sem življenje in resnica.“

Kakor smo že prej omenili, bode se ta kapelica v jeseni posebno svečano posvetila in odprla. Tako bode tudi Rim imel letos svojo slovansko slavnost.

Veselo za ves slovanski svet je to zato, ker nam dokazuje, da se vaticanu — kateri je stoletja in stoletja za upliva življev à la Vihing bil neprijazen slovanci in cerkvi — sedaj zdi zopetna uvedba slovenske liturgije čisto naravna. Žel, da ima ista neprijateljstvo med samo duhovščino slovansko.

„Prikarpatskaja Ruso.“ (Prikarpatska Rusija) imenuje se časnik, ki ga je začel s 1. januarjem t. l. izdajati v Lvovem urednik „Slova“ Venedikt M. Ploščanskij. Program listu je, da priobčuje zgodovinsko, zemljepisno in narodopisno gradivo o ruskih krajih Galicije. Prva številka obseza obširno in natančno razpravo o mestu „Samboru“ na 44 straneh in pa na 4 straneh članek „Torgovlja i promišlennost v vladěnije Poljši“ (Trgovina in obrtnost za poljskega gospostva). List, ki stane za celo leto le 3 goldinarje, pisan je v slovstvenem velikoruskem jeziku in ga zato priporočamo vsem Slovencem, ki se pečajo z ruskim jezikom.

Rusija in Anglija v Afganistanu. Delo neizmerne važnosti, ki utegne imeti velikanske posledice, zvršilo se je dne 30. m. m. ob reki Murgabu na ruskoafganski meji. General Komarov, ki je že dalje časa opazoval z nevoljo, kako Afganci — katere so neprenehoma ščuvali Angleži — pomikajo svoje utrjene pozicije čim dalje bližje proti mervskemu ozemlju v nevtralni mejni pas, opustil je končno svojo potrpežljivost ter je ta dan napadel mnogoštevilno afgansko vojno četo. Afganci so bili popolnoma pobiti. Razen vsega šotorišča, živeža, orožja in topov, izgubili so nad 500 mrtvih ter se umaknili Rusom v divjem begu. — Ta boj je brzokone začetek velike vojske med Rusijo in Anglijo. Poslednja namreč ne more trpeti, da se prva v Aziji od leta do leta bolj približuje njenim indijskim granicam in je zato ščuvala vedno proti nji sosedne narode, posebno Afgance. Sedanji spor je nastal zaradi meje, katero je bilo treba določiti, ker so Mrvci lanskega leta prostovoljno postali podložniki belemu carju. — Ker nam danes prostor ne dopušča, bomo o važni tej zadevi izpregovorili obširneje v prihodnji številki.

Razne novice.

Sir John Lubbock je imel nedavno v Londonu predavanje o ženitnih razmerah v južni Avstraliji. Iz tega zanimivega predavanja naj posnamemo samo to, da je v južni Avstraliji mnogoženstvo dovoljeno, vendar tako, da mora mož vsako svojih žen jedno od druge najmanj sto milj daleč kje nastaniti. Tisti poglavarji raznih plemen tedaj, kateri si morejo uzdržavati do dvanajst žen, morajo vse svoje življenje potovati, ako hočejo vsaj jedenkrat na leto obiskati vsako svojih žen. Dekle iz roda Kumitegorjev, katero je vzel Kroki za ženo in jo koj po ženitovanji zapustil, da bi drugo rodbino obiskal, imela je ravno svojega sinčiča v naročji, ko jo je njen mož prvič v šotorji obiskal.

Ko so se v našem času tudi nekateri možje, katere smo imeli vselej za zanesljive in stanovitne narodnjake, začeli potezati za nemščino, prigodilo se je, da je neki oče dal sam svojo hčerko privatno poučevati v nemškem jeziku. Ali učitelj, ki je hodil po trikrat na teden poučevati, ni morda bil posebno unet za nemščino, ali pa da mu je učenka imela premalo bistro glavo, s kratka: uspeha ni bilo videti tudi doma. In ko je nekega dne drug pravi narodnjak obiskal svojega znanca in vprašal deklico, koliko se je že naučila nemščine in kako kliče svojega učitelja, odgovorila mu je: Kader ga potrebujem, kličem ga: Pst!

Kitajska proklamacija. Zastopniki angleške vlade so zbrali na Kitajskem več listin, katere so prav zanimive v marsikaterem oziru. Najzanimivejša je proklamacija, ki je bila prilepljena na kitajski bolnišnici in katera se ne ravno laskavo izraža o Francozih in o vseh Evropejcih. Iz te proklamacije podajmo vsaj nekoliko stavkov. „Vse zveze s tujeji je treba pretrgati. Ti ljudje nimajo ne očeta ne matere. Njih zarod so živali. Iz vaših

deklet se narejajo žene hudičem. Naša dežela ima sveto vero, zakaj bi posnemali tuje hudiče. Naša dežela ima mogočne bogove. S pretvezo, zidati bolnišnice, imajo ti tujeji hudobne namene. Mi imamo domače zdravnike, zakaj bi se izročali tujim hudičem? Oni vas vabijo in vam dajejo zdravila, da vam žene jemljejo. Nekaj žen je že odpalo od nas in zapustilo svoj dom. Žene pribajajo z vseh strani in brž ko zagledajo obraze evropskih barbarjev, vržejo se jim na vrat. Ti Barbarji, kateri imajo četiri nedelje v meseci, niso tedaj baš nevšečni kitajskim ženam. Moje besede — tako končuje proklamacija — naj vsakega ganejo. Kdor ta poziv razdere, ta je gotovo prijatelj tujih hudičev.“ To je gotovo vse kitajski!

Moderno načelo asocijanja si pridobiva v javnem življenji več veljave: na vsakem polji dela in zabave, v vseh stanovih društva se ukorenjuje. Kakor pariški listi poročajo, namerjajo pariški dijaki osnovati vseobčno dijaško društvo, katerega delovanje bode se raztezalo po vsi Evropi. To društvo: „Association générale des étudiants des facultés et écoles supérieures“ ima namen in nalogo, pospeševati medsebojno približevanje učence se inteligencije vseh narodov, gojiti nauke, znanost in umetnost in potovati v razne evropske kraje ter se tako seznanjati med seboj. Udje tega društva, katero bode v vsakem večjem mestu imelo svoje pododbore, podpirali bodo ti odbori, posebno na potovanjih, s svetom in z denarjem, da se bode v bodoče vsak mladi učenjak, kamor koli pride v Evropi, čutil, kakor da bi bil med svojimi rojaki, a ne v tujini. To misel je izprožil pariški medicinec Eugen Boureau; društvena pravila so že potrjena in so se že razposlala vsem dijaškim društvom evropskih velikih šol.

Listnica upravnštva:

Veleč. gosp. A. C. v G.: S poslanim zneskom pokrili smo naročnino za dobo od 15. aprila do 31. decembra 1885; ostanek 1 gld. 35 kr. pa vzeli na račun upravnine prihodnjega leta, ker nam, žal! ni več mogoče ustreči Vam z dosedanjimi letošnjimi številkami.

Veleč. g. M. V. v K.: Za prvo četrtletje doplačati nam imate še 15 kr., katere nam blagovolite poslati z naročnino za 3. četrtletje!

Uljudno prosimo one p.t. naročnike, ki so prejeli po dva iztisa t. in 7. številke, da nam jeden iz tist vrniti blagovolijo.

Čast. g. B. B. S. v R.: Poslani znesek uknjižili smo za naročnino 2. četrtletja, ker Vam v prvem četrtletji izšlih številke ne moremo več poslati.

Čast. g. M. Š. v Č. pri B.: Da bode plačana naročnina do konca leta, blagovolite nam poslati še ---45 kr. Zahtevane številke 1. četrtletja so nam pošle.

Čast. g. J. P. v R. pri T.: Da bode poravnana naročnina za prvo poluletje, blagovolite doposlati še ---30 kr.

Čast. g. J. P. K. v M.: Od poslanega zneska porabili smo 3 gl. 45 kr. za naročnino do 31. decembra t. l. . ., 55 kr. pa vzeli na račun naročnine prihodnjega leta.

Slavno bralno društvo v Rušah: Ker ste nam v prvem četrtletji poslali 15 kr. naročnine premalo, imate nam, da bode naročnina plačana do 30. septembra t. l., doposlati še 45 kr.

Na mnoga vprašanja glede vseh dosedanjih letošnjih številke odgovarjamo, da jih nimamo več, ker smo — kakor smo naznanili v 1. številki vseh prihodnjih številke dali natisniti le toliko, kolikor se je oglasilo naročnikov.

Slavno bralno društvo v Gorenjem Logateci: Nismo Vam mogli ustreči, ker nam ni ostalo niti iztisa 7. številke več.

Velečastni gospodin Anton P. Nazor v Ložiču: 3. br. bija še zaplijenjen, naravski je dakle, da Vam ga nemogoso poslati.

Veleč. g. A. M. na D.: Za prvo poluletje ste nam poslali 30 kr. naročnine premalo.

Veleč. g. F. V. v C.: Za prvo četrtletje ste nam poslali 25 kr. premalo; prosimo Vas torej, da jih dopošljete z naročnino tretjega četrtletja.

Listnica uredništva:

Velec. gosp. J. Ž. v L.: Zabavni vlak na Velegrad in Prago se odpelje iz Trsta in bode sprejemal udeležence na vseh postajah do Spielfelda; od tod naprej pa le na glavnih postajah Gradec, Bruck, Mürzzuschlag, Dunajsko Novo mesto in Dunaj. Cene bodo uravnane v primeri z oddaljenostjo. Natanjčnejši pogoji se bodo priobčili v kratkem po slovenskih časnikih.

Славному уредничеству „Стражниковъ“ у Новом Саду: Молимъ Вас, да нам изволите пошлатьи цѣневенн свой лист у замѣну.

Gosp. M. K. v S.: Vaš spis smo izročili uredništvu „Vrtca“, kakor ste sami želeli, in dotično uredništvo ga bode priobčilo. Ako torej želite o tej stvari še kaj, blagovolite se obrniti do „Vrtčevega“ uredništva.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošilajo upravnštvu, dopisi pa uredništvu na kongresnem trgu šte. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.